

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI”
CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE STUDII EUROPENE
ȘCOALA DOCTORALĂ „PARADIGMA EUROPEANĂ”

Rezumatul tezei de doctorat:
**Rolul societății civile în evoluția politică din
Liberia și Sierra Leone – Perspective din
teoria discursului**

Coordonator științific:
Prof. univ. dr. habil. Sergiu Mișcoiu

Doctorand:
Lavinia-Ioana Opriș

Cluj-Napoca
2019

Cuprinsul tezei

Introducere	4
Motivarea alegerii temei	4
Întrebări de cercetare	6
Cadrul teoretic	7
Aspecte metodologice și selectarea studiilor de caz	11
Structura tezei	15
Capitolul I: Cadrul teoretic – teoria discursului la Ernesto Laclau și Chantal Mouffe	18
1.1 Introducere	18
1.2 Trei generații ale teoriei discursului	19
1.3 Laclau și Mouffe – scurtă vedere de ansamblu	24
1.4 Terenul indecizibil al semnificațiilor goi	27
1.5 Hegemonie, echivalență și diferență	31
1.6 Putere, excluziune, antagonism	36
1.7 Subiectul discutabil	39
1.8 În loc de concluzii	42
Capitolul II: Aplicații ale cadrului teoretic	44
2.1 Introducere	44
2.2 Teoria discursului, democrație și democratizare	45
2.3 Teoria discursului și societatea civilă	56
2.4 Articulații discursive ale dezvoltării	71
2.5 Un cadru pentru societatea civilă bazat pe teoria discursului – agonismul lui Chantal Mouffe și nota de precauție a lui Ernesto Laclau	82
Capitolul III: O privire de ansamblu asupra istoriei Liberiei și Sierrei Leone	92
3.1 Introducere	92
3.2 Un survol al trecutului	94
3.3 Colonialismul britanic și colonizarea Americo-Liberiană – urme ale excluziunii constitutive	100
3.3.1 Sierra Leone	100
3.3.2 Liberia	105
3.4 Tubman, Tolbert, Doe și Stevens – perpetuarea excluziunii și antagonismului social	112
3.5 Războaiele civile Liberia și Sierra Leone’s – o transformare fragilă a societății civile	120
Chapter IV: Societatea civilă din Sierra Leone și Liberia civil society în etape istorice recente – perspective din teoria discursului	130
4.1 Introducere	130
4.2 Observații timpurii asupra societății civile din perspectivă internațională: dezvoltare, democratizare și ajustare structurală	132

4.2.1 Studiu de caz – Raportul Berg	133
4.2.2 Evoluții ale discursului ajustării structurale în perioada finalul anilor 1980 – începutul anilor 1990 și impactul lor asupra societății civile africane	137
4.2.3 Critica și deconstruirea discursului ajustării structurale	147
4.3 Războaiele civile din Liberia și Sierra Leone: interpretări discursive, actori relevanți și spațiul pentru activismul civic	152
4.3.1 Abordări teoretice ale războaielor civile Africane	153
4.3.2 Nuanțe discursive ale războaielor civile din Liberia și Sierra Leone	159
4.3.3 Studiu de caz – articulări discursive ale tineretului în războiul civil din Sierra Leone	165
4.3.4 Activismul societății civile pe timp de război	169
Capitolul V: Societatea civilă din Liberia și Sierra Leone în perioada post-conflict – articularea discursivă dominantă și încercări de deconstruire a acesteia	179
5.1 Concepte cheie ale discursului post-conflict legătura dintre dezvoltare, democrație liberală și societatea civilă	180
5.2 Modelarea societății civile în câmpul discursiv al dezvoltării și democrației	189
5.2.1 Comunitatea donatorilor	190
5.2.2 Guvernele Liberiei și Sierrei Leone	203
5.2.3 OSC-uri locale	212
5.3 Tentative de deconstruire a articulării discursive dominante a societății civile din Liberia și Sierra Leone	227
Capitolul VI: Un model discursiv pentru abordarea societății civile din Liberia și Sierra Leone	246
Concluzie	257
Bibliografie	265

Cuvinte cheie: *teoria discursului, societatea civilă, democrație, dezvoltare, Liberia, Sierra Leone*

Scopul tezei noastre de doctorat este de a oferi o analiza riguroasă a modului în care societatea civilă a evoluat în timpul tranziției regimurilor politice din Liberia și Sierra Leone în perioada anilor 1980-2010, cu o atenție specială acordată perioadei post-conflict din cele două țări. Pentru a realiza acest scop utilizăm mai ales cadrul analitic bazat pe generația a treia (post-structuralistă) a teoriei discursului, în versiunea construită de Ernesto Laclau și Chantal Mouffe, având în vedere identificarea și trasarea tendințelor discursive ce descriu evoluția societății civile - în conexiune cu alte concepte cheie precum dezvoltarea și democrația - în perioada amintită.

Ținta finală a cercetării noastre este combinarea datelor teoretice și empirice cu privire la cele două state pentru a construi un model discursiv care să permită o abordare inovativă a societății civile locale, precum și o relaționare dinamică a tuturor actorilor implicați cu conceptul de societate civilă în sine. Modelul este prevăzut să utilizeze datele cu privire la tendințele discursive ce descriu cel mai bine societatea civilă din Liberia și Sierra Leone, urmând ca evoluția potențială a acestor tendințe să fie trecută prin filtrul conceptului de agonism introdus de Chantal Mouffe, îmbinat cu observațiile precaute ale lui Ernesto Laclau cu privire la pericolele supra-extinderii abordării agoniste. Considerăm că, odată dezvoltat, un astfel de model ar putea avea aplicații mai largi care ar avea impact nu numai asupra celor două state care constituie studiile noastre de caz, ci și asupra societăților civile care operează într-un mediu marcat de tranziție politică.

Fără îndoială, noutatea abordării noastre este concretizată tocmai în tipul de analiză discursivă care ne permite să traducem evenimentele și noțiunile cheie în limbajul teoriei discursului, pentru a identifica tendințele majore de articulare cu privire la tărâmul constant vivace al societății civile în cele două țări selectate. Așa cum se explică pe larg de-a lungul tezei noastre, utilizarea acestei metode ne-a condus la ipoteza existenței a două tendințe principale – ramura donatorilor/occidentală/democratică/liberală/civilizată/profesională etc. a articulării societății civile versus o direcție axată pe negarea primei tendințe cuplată cu o insistență asupra diversității societății civile din afara limitelor viziunii „occidentale” – cu o dinamică antagonistă care tinde să-și estompeze nuanțele (sau, în termeni discursivi, „logica diferenței”) . Drept urmare, conținutul inovativ al tezei noastre a fost construit ca o încercare de a oferi un model care să depășească o asemenea dinamică rigidă.

În cele din urmă, cel mai important motiv pentru care am rămas concentrați asupra acestui domeniu de studiu a fost dezvoltarea treptată a potențialului său oarecum neexplorat de a oferi idei și perspective relevante privind societatea civilă, care pot fi obținute prin studierea articulării acestui concept în două societăți africane care sunt marcate de o istorie a excluziunii sociale de factură antagonistă, fiind în același timp prinse într-o perioadă de tranziție democratică.

Mai concret, cele patru seturi de întrebări de cercetare care au ghidat efortul materializat în teza noastră sunt enumerate mai jos într-o manieră schematică, astfel încât să putem asigura claritate și să putem contura pașii procesului nostru de gândire în același timp:

- I. Cum poate fi înțeleasă discursiv evoluția societății civile din Liberia și Sierra Leone?
- II. Poate fi identificată o articulare discursivă dominantă a societății civile din Liberia și Sierra Leone? – Întrebări auxiliare: 1) Care este/a fost contextul istoric/discursiv în care s-a conturat o astfel de articulare? 2) Care sunt principalele coordonate ale acestei articulări? 3) Cât de stabilă este/a fost această sutură temporară a sistemului discursiv?
- III. A fost dislocată articularea dominantă? – Întrebări auxiliare: 1) Care este contextul istoric/discursiv în care s-a conturat o astfel de articulare? 2) Care sunt principalele coordonate ale tentativelor de deconstruire deja întreprinse? 3) Sunt aceste încercări suficient de solide pentru a genera o dislocare și re-articulare ulterioară a fixării parțiale a câmpului discursiv?
- IV. Cum poate fi dezvoltat și implementat un cadru/model pentru a înțelege societatea civilă din Liberia și Sierra Leone prin teoria discursului? – Întrebări auxiliare: 1) Care sunt tendințele discursive privitoare la societatea civilă care generează necesitatea unui astfel de cadru? 2) Ce idei din teoria discursului construită de Laclau și Mouffe pot fi utilizate în dezvoltarea acestui cadru? 3) Care sunt principalele coordonate ale suturii discursive oferite de această bază analitică? 4) Poate un astfel de cadru utilizat pentru societatea civilă africană ca o categorie generală? 5) Poate el să fie adaptat altor tipuri de societăți aflate în proces de așa-zisă tranziție?

Pentru a oferi un răspuns fiabil și bine informat la aceste dileme, analiza de discurs a devenit cea mai importantă procedură metodologică din teza noastră, deoarece este mijlocul prin care sunt testate toate ipotezele relevante referitoare la societatea civilă din Liberia și Sierra Leone. Trebuie făcută o observație suplimentară: deși termenul „discurs” poate părea înșelător sugerând că prerogativa noastră este interpretarea documentelor și a limbajului declarațiilor oficiale, adoptăm punctul de vedere al lui Laclau și Mouffe, conform căruia practicile sunt ele însele o manifestare discursivă, și, prin urmare, trebuie disecate și ele în aceeași manieră. În consecință, ceea ce fac donatorii, guvernele și organizațiile societății civile (OSC-urile) și modul în care fac acest lucru este, de asemenea, un aspect extrem de relevant, care este abordat în mod repetat pe toată durata tezei. Pentru ca o asemenea întreprindere să fie logică, trebuie să fie acoperite mai multe elemente:

1. Revizuirea literaturii de specialitate
 - Elemente de bază ale celor trei generații ale teoriei discursului
 - Teoria discursului la Laclau și Mouffe și punctele de vedere conexe

- Conceptele cheie - societatea civilă, tranziția democratică și dezvoltarea - deconstrucție discursivă
 - Aspecte din considerațiile teoretice ale lui Laclau și Mouffe care pot fi utilizate cu scopul de a construi un model pentru abordarea societății civile
 - Prezentare istorică - Liberia și Sierra Leone (urme de excludere)
 - Abordare cantitativă – rapoarte și statistici privind societatea civilă locală (urme de articulare discursivă)
 - Abordare calitativă – consultarea studiilor privind societatea civilă locală ca surse secundare, atunci când acestea sunt disponibile
2. Actori relevanți care produc articulări discursive
- Organizațiile societății civile – OSC-uri – numeroase perspective (ONG-uri, grupuri de „advocacy”, asociații de agrement, organizații profesionale, grupuri de studenți, grupuri de femei, organizații religioase, organizații etnice, organizații comunitare, societăți secrete etc.)
 - Guvernele locale – cum abordează acestea societatea civilă?
 - Comunitatea donatorilor:
 - Instituții financiare internaționale (Banca Mondială, Fondul Monetar Internațional etc.)
 - Organizații internaționale/regionale guvernamentale (Națiunile Unite, Uniunea Europeană, Uniunea Africană etc.)
 - Actori guvernamentali bilaterali (guverne naționale, agenții– USAID, DfID etc.)
 - Actori non-guvernamentali – Organizații Non-Guvernamentale Internaționale
3. Surse pentru analiza de discurs – documente, limbaj, practici
- Donatori:
 - Documente – documente privind misiunea organizațiilor, documente oficiale care iau poziție cu privire la anumite probleme, strategii de țară largi sau axate pe anumite domenii, documente de lucru, documente de țară, corespondență oficială, rapoarte etc.
 - Practică – cum abordează donatorii societatea civilă în ceea ce privește finanțarea, finanțarea pe bază de proiecte, programele, agendele rigide/flexibile, condiționalitatea, elaborarea politicilor, strategii și profil?
 - Guverne:
 - Documente – legi, reguli, reglementări, proceduri de înregistrare, programe, proiecte, strategii
 - Practică – adoptă guvernul limba donatorilor ?; este acesta un efort superficial sau de substanță?; cum percepe guvernul rolul societății civile?; cât de permisiv/restrictiv

este cadrul legal pentru societatea civilă?; cum angajează guvernul societatea civilă în proiectele sale? (arenă a contestării, partener, subordonat?)

➤ Societatea civilă:

- ONG-I – documentație publică similară cu cea a donatorilor, practici vizibile
- OSC-uri locale – documentație în general rară și practici mai puțin vizibile, favorierea acelor organizații care au stabilit o prezență on-line, capital social limitat al autorului - strategii de cercetare:
 - Citarea surselor secundare
 - Căutarea on-line a OSC-urilor (inclusiv surse neconvenționale, cum ar fi presa, paginile de Facebook, site-urile web și alte mijloace de raportare a activității lor care pot fi accesate de la distanță)
 - S-ar putea să fie dificil pentru aceste tipuri de OSC să intre în același câmp discursiv ca și donatorii și, astfel, acceptarea și/sau provocările aduse frontierei discursive vor avea nevoie de timp pentru a obține aceeași vizibilitate ca cea de care se bucură donatorii, cel puțin la un nivel „macro”.
 - Explicarea impactului discursiv al acestei lipse de acces - o anumită distanță față de actorii locali și întâmplările zilnice ne oferă posibilitatea de a analiza cele două studii de caz dintr-o perspectivă de cercetare mai rar folosită, axată pe tendințele generale, mai degrabă decât pe observarea aspectelor particulare

4. Selecția studiilor de caz – caracteristicile Liberiei și Sierrei Leone

➤ Câmp discursiv ofertant în ceea ce privește societatea civilă

➤ Potențial comparativ ofertant:

- Urme ale excluziunii de-a lungul istoriei (Americo-Liberienii; colonialismul britanic)
- Regimuri represive înainte de declanșarea războaielor civile
- Conflicte civile violente și prelungite
- Statutul de state post-conflict; beneficiari importanți ai ajutoarelor internaționale
- Epidemia de Ebola

O observație suplimentară care arată extinderea aplicabilității tezei noastre este că ambele țări reprezintă societăți înrădăcinate într-un proces îndelungat de tranziție (democratică), ceea ce indică faptul că ideile pe care le furnizează pot fi utile în special pentru alte țări în situații similare, nu doar din Africa ci și de la nivel mondial. În consecință, este de așteptat ca modelul de abordare a societății civile construit în această teză să aibă un public mai larg și implicații internaționale crescute, ceea ce devine posibil nu numai datorită potențialului discursiv rezultat din utilizarea cadrului teoretic ales, ci și datorită materialului bogat oferit de cele două studii de caz pe care le-am selectat.

Pentru a materializa cadrul construit prin întrebările de cercetare și considerentele metodologice examinate în acest rezumat, oferim o relatare a structurii oarecum conservatoare, dar eficiente și edificatoare a tezei noastre. Considerăm că o astfel de relatare ilustrează cel mai bine pașii făcuți în cercetarea noastră, precum și conexiunile logice dintre diferitele sale etape; conturarea acestei structuri alese pentru teza noastră a fost necesară pentru a implementa o analiză discursivă coerentă orientată spre furnizarea scheletului pentru modelul prezentat în capitolul al șaselea al tezei noastre.

Primul capitol este axat pe teoria discursului construită de către Ernesto Laclau și Chantal Mouffe, urmărind constelația conceptelor acesteia și arătând modul în care aceste concepte sunt legate într-o construcție teoretică coerentă care stă la baza analizei întreprinse în capitolele patru și cinci. În scopul efortului nostru actual, oferim un scurt rezumat al modului în care interacționează principalele puncte de interes ale secțiunii teoretice: în timp ce un semnificant gol (cel mai bine ilustrat prin noțiuni generale precum ordine, democrație sau dezvoltare) este lipsit de sens în sine (un semnificant fără semnificat), de regulă un anumit conținut subiectiv, particular (cum ar fi democrația liberală sau dezvoltarea neoliberală) își asumă temporar misiunea de a reprezenta ceva universal și obiectiv (semnificantul gol), denumit de Laclau „o plenitudine absentă”. Dar, această plenitudine absentă este de fapt imposibil de atins și este înlocuită de anumite lanțuri de echivalență care oferă o împlinire parțială a unei plenitudini evazive prin crearea de puncte nodale; acesta este un proces prin care particularitatea legăturilor din lanț se diluează într-o încercare avortivă de le reduce la esența fixării parțiale create de conținutul subiectiv și particular amintit înainte.

Acest proces este unul al articulării hegemonice care are loc prin afirmarea puterii și prin excluderea anumitor elemente, ducând astfel la un scenariu de antagonism social între momentele dominante și elementele excluse. Odată ce această fixare hegemonică are loc, sensul semnificanților plutitori se aliniază cu articularea dominantă, completând astfel sutura temporară a câmpului discursiv. Pe de altă parte, indecidabilitatea câmpului discursiv nu poate fi niciodată eliminată printr-un astfel de proces; frontiera care marchează excluderea poartă în sine posibilitatea de a fi penetrată de elemente pe care discursul dominant nu le va putea transforma în momente (noțiuni care sunt complet încorporate într-o articulare), ducând astfel la o situație în care identitatea subiecților devine supra-determinată. Ca rezultat al distrugerii iluziei identificării definitive apare un subiect scindat, care este punctul în care deconstrucția și dislocarea intră în scenă și declanșează o nouă luptă hegemonică, în care particularitățile concurează din nou pentru a exprima identitatea universală a semnelor goale, în timp ce semnificanții plutitori pot fi recaptați de puncte nodale emergente.

Deși primul capitol poate părea un pic abstract la început, cel de-al doilea capitol vine să remedieze acest aspect, arătând cum va fi folosită teoria discursului în versiunea lui Laclau și Mouffe pentru a aborda noțiunile cheie despre democrație, societatea civilă și dezvoltare. În plus, sunt abordate și fundamentele teoretice ale noțiunilor menționate mai sus (și evoluția acestora), îmbogățind astfel stratul nostru inițial de teorie a discursului. Prin acest proces, ne-am familiarizat cu unele dinamici cheie, cum ar fi evoluția și interacțiunea multiplelor articulări rivale ale democrației, interacțiunea dintre guvernare și democrație, articularea societății civile ca semnificant flotant și evoluția conceptului de dezvoltare la cadrul larg care servește ca manifestare actuală a acestuia. Ultima secțiune a celui de-al doilea capitol este dedicată proiectării părții teoretice a modelului nostru, concentrându-se pe conceptul de agonism al lui Chantal Mouffe – ideea că articulările aparent antagonice pot trece dincolo de statutul de „inamici” la cel de „rivali”, care sunt capabili să funcționeze în același câmp discursiv pe baza unui set minimal de reguli democratice – și asupra observațiilor lui Ernesto Laclau cu privire la semnificanți goi, lanțuri de echivalență și logica echivalenței și diferenței.

Al treilea capitol al tezei noastre trece la porțiunea empirică a construirii unei baze solide pentru analiza de discurs anticipată (întreprinsă în următoarele două capitole) prin furnizarea de detalii istorice referitoare la evoluția Liberiei și Sierrei Leone, acțiune menită să completeze latura teoretică dezvoltată în primele două capitole. Relatarea noastră se concentrează asupra istoricului de excluziune socială a celor două țări, evoluției lor în secolele XIX și XX, trecutului lor autoritar și, nu în ultimul rând, se încheie cu o prezentare a celor două războaie civile care au afectat ambele țări în perioada începutul anilor 1990 - începutului anilor 2000. Am ales să nu oferim o relatare similară a perioadei post-conflict, având în vedere că aspectele istorice relevante pentru cercetarea noastră sunt intrinsec legate de observațiile discursive cu privire la acestea și sunt abordate îndeaproape în capitolul al cincilea al tezei noastre.

Al patrulea capitol reprezintă debutul analizei noastre discursive, prima perioadă privită prin această lentilă fiind cea din anii '80 marcată de Programele de Ajustare Structurală (PAS-uri). Această întreprindere oferă indicii valoroase cu privire la modul în care una dintre cele mai importante categorii de donatori, și anume cea a instituțiilor financiare internaționale precum Banca Mondială și FMI, și-a construit discursul cu privire la dezvoltare în care guvernanta era percepută ca un mijloc de a asigura punerea în aplicare a unor politici economice corecte (liberale). De asemenea, aruncă lumină asupra modului în care societatea civilă africană a fost văzută în cea mai mare parte ca o piesă a mecanismului de ajustare structurală a cărei contribuție a fost căutată, dar limitată la hotarele discursive trasate de către donatorii menționați mai sus. A doua epocă abordată în acest capitol este cea a celor două războaie civile, cu accentul căzând, cum era de așteptat, pe provocatoarele lor dimensiuni discursive. Practic, ne familiarizăm cu

diferitele lor interpretări (de la criza tineretului la atavisme culturale), dintre care cea mai mare influență a fost obținută de articularea „războiul civil ca dezvoltare în sens invers”. În plus, analizăm câteva exemple de activism al societății civile (cum ar fi coordonarea internațională a procesului Kimberley sau rolul femeilor în activismul de pace în Liberia), care oferă anumite unghiuri discursive interesante de luat în considerare.

După realizarea tuturor celor de mai sus trecem la capitolul al cincilea, care abordează articulările post-conflict ale societății civile din Liberia și Sierra Leone și identifică cele două tendințe principale cu privire la societatea civilă pe care le-am urmărit și identificat ca generând o stare de stagnare discursivă în ceea ce privește societatea civilă din Liberia și Sierra Leone. Începem urmărind legătura discursivă dintre conceptele cheie de dezvoltare, democrație și societate civilă, ceea ce ne permite să descoperim cum a fost articulată societatea civilă de cele trei categorii esențiale de actori (donatori, guverne și OSC-uri) în cadrul articulării hegemonice definite de cuplul dezvoltare-democrație. Ultima secțiune a acestui capitol este dedicată disecării încercărilor de a deconstrui articularea discursivă dominantă a societății civile din Liberia și Sierra Leone, concluzia fiind că aceste tentative sunt prinse în faza „deconstrucției prin negare”, creând astfel un antagonism static între cele două moduri de articulare rivale, după cum este ilustrat pe scurt în tabelul de mai jos:

Articularea discursivă dominantă	Încercări de deconstruire
<ul style="list-style-type: none"> • Origine „occidentală”. • Cuplul dezvoltare-bună guvernare ca punct nodal point al acestei articulări; • Bună guvernare ca un concept aparent tehnocratic, dar cu caracteristici liberal-democratice implicite; • Conflictul civil ca o deviere de la calea (normală) a dezvoltării. 	<ul style="list-style-type: none"> • Criticarea modelelor „occidentale”. • Criticarea exclusivității cheiei liberal-democratice în înțelegerea realităților locale; • Criticarea standardelor neo-liberale pentru dezvoltare și bună guvernare; • Criticarea preferinței pentru dezvoltarea neo-liberală ca și principală cale de reconstrucție post-conflict.
<ul style="list-style-type: none"> • Societatea civilă ca semnificativ flotant având sensul determinat de punctul nodal menționat mai sus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Criticarea încorporării societății civile în cuplul democrație-bună guvernare ca fiind restrictivă și ignorantă în ceea ce privește mai multe tipuri de societate civilă locală.
<ul style="list-style-type: none"> • Societate civilă democratică, civilizată; • Abordare de sus în jos - societatea civilă în calitate de partener, implementator, beneficiar, ucenic, dar nu ca și potențial contestatar al discursului dominant, elaborator de politici/agendă; • Participarea este puternic încurajată, dar imaginată aproape exclusiv în contextul dezvoltare-democrație; • Profesionalizarea OSC-urilor și concurența pentru fonduri, ceea ce înseamnă că multe OSC-uri funcționează pe baza granturilor imprevizibile; 	<ul style="list-style-type: none"> • Critica profilurilor „transplantate” ale OSC-urilor, cum ar fi ONG-urile, grupurile de advocacy sau grupuri pro-democrație, pentru că ar avea legături slabe cu cultura locală și pentru că ar avea o capacitate limitată de a răspunde în mod adecvat nevoilor locale; • Accent pe externalitatea modelelor „transplantate”, chiar dacă unele OSC-uri locale funcționează în acord cu acestea; • Argumentul conform căreia societatea civilă locală este mult mai diversă decât ceea ce percep donatorii; • Critica dependenței de donatori și consecințelor

<ul style="list-style-type: none"> • OSC-uri care pot „vorbi” limba donatorilor și pot funcționa conform ciclului de management al proiectului; • OSC-uri răspunzătoare în fața donatorilor; • Transparența și responsabilitatea OSC-urilor; • Statele și ministerele ca parteneri (încearcă să pară receptivi discursiv la articulările donatorilor); • => un profil pentru OSC-uri care încearcă să se conformeze acestor tipare. 	<p>acesteia (inclusiv cea a răspunderii OSC-urilor cu precădere față de donatori în loc de beneficiari);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Critica abordării preferențiale a donatorilor față de organizațiile cu anumite cunoștințe și a abordării de sus în jos; • Critica finanțării de la proiect la proiect; • Statele criticate din cauza abordării lor juridice restrictive și opresive a societății civile în general și a ONG-urilor în special.
<ul style="list-style-type: none"> • Abordare din ce în ce mai incluzivă a organizațiilor societății civile, cu condiția ca ele să se poată adapta modelului neoliberal => evoluția articulării societății civile; • Consolidarea capacității pentru a ajuta OSC-urile să se adapteze la profilul preferat (încă dominat de cuplul dezvoltare-democrație. 	<ul style="list-style-type: none"> • Solicitarea unei abordări mai incluzive a societății civile, care să includă organizații ce nu sunt neapărat organizate similar cu cele „occidentale”; • Abordarea frecventă a unei articulări a donatorilor percepută ca statică, nu evolutivă.

Ultimul capitol reprezintă partea inovatoare a tezei noastre, având în vedere faptul că propune un model pentru înțelegerea societății civile bazat pe o combinație de agonism și prudență, care poate trece dincolo de dihotomia problematică identificată și explicată în capitolul cinci. Prin urmare, capitolul șase recunoaște stagnarea câmpului discursiv și oferă un antidot reprezentat nu numai prin explicații, ci și prin suporturi vizuale menite să ne conducă la o înțelegere practică a modelului propus.

Pentru a rezuma, prin aplicarea modelului nostru și conform regulilor agonismului, diversele articulări ale societății civile care se găsesc în prezent pe laturi opuse și aparent statice ale diviziunii discursive nu mai trebuie să fie inamice sau să se excludă reciproc, ci pot co-exista în aceeași parte a frontierei discursive ca adversari. Acești adversari emergenți ar avea un drept legitim recunoscut de a acționa în câmpul discursiv – cu condiția să urmeze un set minimal de reguli – și să avanseze construcții potențial hegemonice care pot redefini fluxul diferenței și echivalenței.

Cu toate acestea, așa cum am menționat la sfârșitul capitolului doi, existența acestui tip de dinamică presupune în continuare prezența antagonismului, dată fiind poziția proprie a lui Mouffe cu privire la indisolubilitatea antagonismului și observația necesară a lui Laclau conform căreia extinderea excesivă a unui lanț de echivalență diluează un concept (în cazul nostru societatea civilă) până în punctul în care acesta devine irelevant. Practic, Laclau explică faptul că un lanț excesiv de echivalență va anula progresiv caracterul diferențial al legăturilor sale, riscând în același timp o prăbușire în direcția identității depline, care constituie spațiul ideal pentru reapariția semnificațiilor goi și reluarea ciclului luptei discursive. Pentru o mai mare claritate, am inclus mai jos reprezentarea schematică a procesului de gândire implicat în dezvoltarea modelului nostru.

Câmpul discursiv al societății civile din Liberia și Sierra Leone

- Care sunt articulările care populează câmpul discursiv?
- Cum influențează faptul că societatea civilă este un semnificant flotant articularea sa? - articulările de care societatea civilă se atașează „umplu” conceptul de sens.

Deconstruirea discursurilor privitoare la societatea civilă

- Care este articularea hegemonică?
- Care este versiunea de antagonism ce ancorează luptele discursive curente și stabilește frontiera?
- Ce eforturi au fost făcute pentru a deconstrui articularea hegemonică?

Status-quo-ul societății civile din Liberia și Sierra Leone

- Stagnarea câmpului discursiv;
- Situație de blocare în care eforturile articulative nu s-au deplasat dincolo de o pură negare a articulării hegemonice;
- Consolidarea capacității ca soluție aparent agonistă -> subsumată de articularea hegemonică - fiecare OSC poate fi instruită astfel încât să contribuie la dezvoltare și democrație.

Depășirea status-quo-ului prin agonism

- Cine este „celălalt”? Cum contestă acesta poziția noastră?
- Care sunt regulile de bază în funcționarea societății civile? (de exemplu, libertatea de asociere)
- Respectă „celălalt” regulile menționate?
- Putem admite că poziția lor de generator de articulații alternative este legitimă?
- Antagonismul e înlocuit de înțelegerea faptului că „celălalt” nu este un dușman, ci un adversar care are un cuvânt legitim de spus în articularea societății civile; ei pot interpreta diferit sensul societății civile și chiar al democrației, dar toți cei implicați respectă aceleași reguli de conduită.

Consecințele introducerii agonismului

- O miză mai mică în definirea societății civile; mai puțină atenție dedicată dilemei privitoare la organizațiile ce pot/nu pot fi considerate parte a societății civile; mai multă concentrare pe participare și soluții; potențiale noi idei/perspective din surse neașteptate/anterior excluse sau desconsiderate;
- Noi legături potențiale între momente care altfel ar fi fost în tabere opuse ale frontierei discursive (mai puțin rigidă); rearticularea punctelor nodale și remodelarea lanțurilor de echivalență;
- Mai multe organizații își pot defini identitatea ca fiind membri ai societății civile și pot fi acceptate ca atare;
- O arenă civică mai flexibilă și mai accesibilă poate preveni polarizarea și radicalizarea prin deschiderea canalelor legitime pentru contestarea articulării dominante.

Aplicarea nuanței de precauție propusă de Laclau

- Antagonismul nu poate fi niciodată depășit pe deplin, deoarece prezența frontierei este o condiție indispensabilă în formarea unor articulări discursive;
- Ce se întâmplă dacă un lanț de echivalență se extinde la nesfârșit (de exemplu, OSC-urile din Liberia și Sierra Leone = toate tipurile de organizații, atât timp cât pot contribui la dezvoltare);
- La un moment dat, sensul conceptului devine atât de diluat încât conceptul își pierde substanța;
- O articulație agonistă se poate menține doar dacă există o frontieră discursivă față de care se poate poziționa (de exemplu, excluderea celor care resping regulile de conduită de bază din cadrul sectorului emergent al societății civile din Liberia și Sierra Leone, cum ar fi grupurile violente) -> există elemente incompatibile care vor rămâne dincolo de frontieră.

Concluzia noastră se concentrează în principal pe modul în care s-a răspuns la întrebările inițiale de cercetare de-a lungul tezei noastre și pe impactul pe care modelul nostru îl poate avea în eforturile suplimentare de cercetare și abordare practică, nu numai în ceea ce privește societatea civilă din Liberia și Sierra Leone, ci și în ceea ce privește societatea civilă africană, societatea civilă care operează în condiții de tranziție, lecții care trebuie învățate de către donatorii majori și chiar în ceea ce privește utilizarea premiselor teoriei discursului pentru a înțelege societatea civilă.

Luând în considerare toate cele menționate, aspectul demn de reținut este că, în urma angajamentului nostru față de designul ambițios de cercetare propus în teza noastră, am reușit să construim un model de înțelegere a societății civile cu o bază foarte solidă în empiric – care ne-a oferit posibilitatea de a urmări tendințele la care răspundem prin modelul nostru – dar cu un potențial foarte bogat pentru influențarea modurilor actuale de înțelegere a societății civile în țările care au caracteristici comune cu Liberia și Sierra Leone.

În cele ce urmează, explorăm potențialele direcții viitoare de cercetare a căror conștientizare ajută la consolidarea noutății și relevanței actuale a modelului nostru, demonstrând totodată că acesta poate fi „tradus” și aplicat în circumstanțe variate și la niveluri diferite. Opinia noastră este că, având în vedere actuala proliferare mondială a tulburărilor sociale și politice, societatea civilă este un sector neexplorat cu un potențial neexploatat de a oferi soluții și de a canaliza o dezbatere legitimă între poziții discursive care altfel s-ar putea manifesta violent. În plus, „Africa” a devenit un „subiect fierbinte” pe agenda europeană și globală, având în vedere problema reală a unei deficiențe în expertiza necesară pentru a aborda în mod adecvat valurile migrației consistente venite dinspre acest continent. O înțelegere a Liberiei și a Sierrei Leone în mod special poate oferi un avantaj în ceea ce privește acest domeniu, având în vedere că stările economice precare, conflictele civile sau gestionarea îndoielnică a consecințelor lor (inclusiv a efectelor lor asupra articulării societății civile) sunt văzute ca reprezentând câteva dintre principalele cauze ale deciziilor migrantilor de a-și părăsi țările.

O direcție potențial roditoare pentru cercetări ulterioare ar fi privirea Liberiei și Sierrei Leone ca țări care se află într-un proces de tranziție după un eveniment sau o serie de evenimente care au transformat paradigmele trecutului. Generalizând în acest mod, obținem capacitatea de a pătrunde în straturile mai adânci ale discursului, care relevă că logica echivalenței poate fi aplicată astfel încât să evidențieze similitudinile între o gamă largă de actori sociali și politici. De obicei, este deja recunoscut că există anumite asemănări între statele africane și că multe dintre ele au o istorie marcată de excluziune socială și de conflicte civile violente. Dar, făcând un pas înainte, descoperim că, deși s-ar putea să nu fi fost dobândit în același mod, statutul de „stat în tranziție” este destul de răspândit în întreaga lume, ceea ce înseamnă că societatea civilă a

acestor țări are potențialul de a fi supusă aceluiași provocări și oportunități întâlnite în Liberia și Sierra Leone. În consecință, ar fi interesant să cercetăm modalitățile în care modelul nostru ar putea fi adaptat astfel încât să ofere soluții care să genereze o abordare productivă a societății civile care să depășească antagonismele de bază, cum ar fi străin/național, formalizat/informal, occidental/local etc.

În ultimii ani, s-a coagulat o direcție de cercetare incitantă care ia forma fenomenului de migrație menționat anterior. Se consideră că mulți dintre cei care apelează la această opțiune provin din țări africane (afectate de probleme care variază de la dificultăți economice până la violența răspândită la nivelul întregii societăți) și că aceștia încearcă să ajungă în statele din vestul Europei. Acest lucru a determinat Uniunea Europeană să depună eforturi semnificative în încercarea de a reglementa fenomenul, ceea ce a dus, la rândul său, la realizarea faptului că abordarea cauzelor migrației trebuie să fie prioritară. În acest context, dezvoltarea suplimentară a modelului nostru se poate dovedi a fi extrem de utilă în orientarea intervențiilor Uniunii Europene în țările de origine ale migranților, în special în ceea ce privește intrarea în dialog cu societatea civilă și eventualul sprijin acordat acesteia.

În primul rând, este important ca Uniunea Europeană să recunoască faptul că societatea civilă reprezintă o resursă socială valoroasă care poate fi mobilizată pentru a aborda probleme naționale presante, pentru a construi soluții neconvenționale și pentru a favoriza formarea de capital social util în contracararea tensiunilor antagonice. Avantajul oferit de modelul nostru este că ar putea determina Uniunea să-și reconsidere tiparele actuale de lucru cu privire la societatea civilă și să o abordeze din diferite unghiuri, astfel încât să poată coopera cu partenerii săi din OSC-uri în re-articularea schelei discursive utilizate în interpretarea și modificarea realităților sociale și politice sau a legăturilor dintre ele. Cu alte cuvinte, prin înțelegerea societății civile în maniera propusă de modelul nostru, Uniunea Europeană poate încerca să abordeze acest sector fără așteptări preconcepute referitoare la organizațiile cu care poate sau nu poate lucra, accesând astfel noi moduri de a gândi în ceea ce privește entitățile politice partenere care au format și au fost, la rândul lor, formate de mediul în care societatea civilă acționează.

Un alt potențial domeniu de cercetare se orientează, de data aceasta, spre interior, propunând o abordare particularizată a actorilor societății civile din Liberia și Sierra Leone, abordare care la început ar implica, cel mai probabil, o serie de studii calitative întreprinse cu acordul și cooperarea diferitelor OSC-uri. Ar fi nevoie ca organizațiile să fie dispuse să se familiarizeze cu acest model și să-l aplice nu numai în ceea ce privește percepția lor despre ele însele ca actori ai societății civile, ci și în ceea ce privește modul în care se raportează la diferite tipuri de parteneri. Pe parcursul unei perioade de observație axate pe aceste OSC-uri, mai multe interviuri și focus-grupuri ar putea fi realizate pentru a genera input cu privire la impactul

modelului, lecțiile învățate prin implementarea acestuia sau componentele și conexiunile modelului care ar trebui să fie reconsiderate.

Nu în ultimul rând, studierea și aplicarea teoriei discursului pot câștiga, de asemenea, anumite beneficii din tipul nostru de cercetare, având în vedere că efortul nostru a dovedit că, deși pare a fi abstractă și preocupată de „politică și politic”, teoria discursului poate deveni un instrument valoros în studierea și înțelegerea diverselor componente ale peisajului nostru social, politic, economic, cultural etc. În viitor, cei ce studiază teoria discursului ar putea exploata valoarea semnificativă a exemplelor practice atunci când fac observații teoretice, ceea ce ar facilita o relație de tip constructivist între teoria discursului și realitățile pe care aceasta își propune să le analizeze și să le deconstruiască.

Rezumând, putem spune că efortul de cercetare implicat în conceperea și execuția tezei noastre a adus valoarea adăugată a unui model cu potențial transformator care abordează unul dintre cele mai importante sectoare ale societății noastre „globale”. Opinia noastră este că aprofundarea studiului multiplelor fațete proaspete ale designului nostru poate genera rezultate incitante și se poate extinde în noi arii de cercetare, motiv pentru care încheiem acest rezumat exprimându-ne interesul continuat și potențialul angajament viitor pentru această zonă de cercetare.

Bibliografia tezei de doctorat:

- Abrahamsen, Rita (2000), *Disciplining Democracy: Development Discourse and Good Governance in Africa*, London, New York: Zed Books Ltd.
- Acemoglu, Daron, Reed, Tristan, Robinson, James A. (2013), *Chiefs: Elite Control of Civil Society and Economic Development in Sierra Leone*, National Bureau of Economic Research Working Paper, available online at [<https://www.nber.org/papers/w18691>], last accessed on 14 November 2019.
- ActionAid USA/ActionAid Uganda (2004), *Rethinking Participation: Questions for Civil Society about the Limits of Participation in PRSPs*, Washington D.C., available online at [<https://www.internationalbudget.org/wp-content/uploads/Rethinking-Participation-Questions-for-Civil-Society-about-the-Limitations-of-Participation-in-PRSPs.pdf>], accessed on 4 December 2017.
- Adekson, Adedayo Oluwakayode (2004), *The 'Civil Society' Problematique: Deconstructing Civility and Southern Nigeria's Ethnic Radicalization*, London, New York: Routledge.
- Adetula, Victor AO (2011), "Measuring democracy and 'good governance' in Africa: A critique of assumptions and methods", in Kondlo, Kwandiwe, Ejiogu, Chinenyengozi (eds.) *Governance in the 21st Century: Africa in Focus*, Human Sciences Research Council, pp. 10-25.
- Africa Region External Affairs Unit (2007), *The Civil Society Landscape in Sierra Leone: Understanding Context, Motives and Challenges*, World Bank, available online at [[http://siteresources.worldbank.org/INTSIERRALEONE/Data%20and%20Reference/22088623/SL\(CSO\)Study.pdf](http://siteresources.worldbank.org/INTSIERRALEONE/Data%20and%20Reference/22088623/SL(CSO)Study.pdf)], accessed on 11 May 2015.
- Africa-EU Strategic Partnership (2007), *A Joint Africa-EU Strategy*, Lisbon, available online at [https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/er/97496.pdf], accessed on 3 April 2019.
- Aiyede, Emmanuel Remi (2017), "Civil Society Efficacy, Citizenship and Empowerment in Africa", *Voluntas*, no. 28, pp. 1326-1345.
- Alao, Abiodun, Mackinlay, John, Olonisakin, Funmi (2000), *Peacekeepers, Politicians, and Warlords: The Liberian Peace Process*, United Nations University Press.
- Alexander, Jeffrey C. (2006), "Tocqueville's Two Forms of Association: Interpreting Tocqueville and Debates over Civil Society Today", *The Tocqueville Review/La Revue Tocqueville*, vol. 27, no. 2, pp. 175-190.
- Alie, Joe A.D (2009), "Conflicts and Interventions in Liberia", in Kenneth Omeje (ed.), *War to peace transition: conflict intervention and peacebuilding in Liberia*, Lanham, Maryland: University Press of America.
- Allen, Chris (1997), "Who needs civil society?", *Review of African Political Economy*, no. 73, vol. 24, pp. 329-337.

- Anjum, Tanvir (2010), "Historical Trajectory of the Development of the Concept of Civil Society in Europe: From Aristotle to Gramsci", *Journal of Political Studies*, vol. 1, no. 2, pp. 147-160.
- Arnold, Guy (2008), *Historical Dictionary of Civil Wars in Africa*, Lanham, Toronto, Plymouth: The Scarecrow Press, Inc.
- Atibil, Christiana (2012), "Democratic Governance and Actors' Conceptualization of 'Civil Society' in Africa: State–Civil Society Relations in Ghana from 1982–2000", *International Society for Third-Sector Research*, vol. 23, pp. 43-62.
- Atuobi, Samuel (2010), "State-Civil Society Interface in Liberia's Post-Conflict Peacebuilding", KAIPTC Occasional Paper No. 30.
- Bastow, Steven, Martin, James (2005), "Third Way Politics Today", in David Howarth, Jacob Torfing (eds.), *Discourse Theory in European Politics. Identity, Policy and Governance*, Basingstoke: Palgrave Macmillan, pp. 211-230.
- Berg, Elliot (coord.) et. al. (1981), *Accelerated Development in Sub-Saharan Africa: An Agenda for Action*, Washington, D.C.: International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank.
- Bernstein, Henry (2007) "Structural Adjustment and African Agriculture: A Retrospect", in David Moore (ed.) *The World Bank: Development, Poverty, Hegemony*, Scottsville: University of KwaZulu-Natal Press.
- Bratton, Michael (1989), "Beyond the State: Civil Society and Associational Life in Africa", *World Politics*, vol. 41, no. 3, pp. 407-430.
- Brinkerhoff, Derick W. (2005). "Rebuilding Governance in Failed States and Post-Conflict Societies: Core Concepts and Cross-Cutting Themes", *Public Administration and Development*, no. 25, pp. 3-14.
- Burki, Sahid, Perry, William (1998), *Beyond the Washington Consensus: Institutions Matter*, Washington, D.C.: World Bank.
- Casaburi, Gabriel et. al. (2000), "Multilateral Development Banks, Governments and Civil Society: Chiaroscuros in a Triangular Relationship", *Global Governance*, vol. 6, no. 4, 2000, pp. 493-517.
- Chaplowe, Scott G., Engo-Tjéga, Ruth Bamela (2007), "Civil Society Organizations and Evaluation: Lessons from Africa", *Evaluation*, vol. 13, no. 2, pp. 257-274.
- Cheru, Fantu (2012), "Democracy and People Power in Africa: still searching for the 'political kingdom'", *Third World Quarterly*, vol. 33, no. 2, pp. 265-291.
- CIVICUS (2006), CIVICUS Civil Society Index Report for the Republic of Sierra Leone: A Critical Time for Civil Society in Sierra Leone.
- CIVICUS (2010), Beyond Numbers: An Assessment of the Liberian Civil Society, a Report on the Civil Society Index 2010.

CIVICUS (2014), CIVICUS Civil Society Index – Rapid Assessment: West Africa Regional Report, available online at [http://civicus.org/images/stories/CSI_RA_West%20Africa%20Regional%20report_Final.pdf], accessed on 7 January 2015.

Clapham, Christopher (1976) *Liberia and Sierra Leone: An Essay in Comparative Politics*, Cambridge: Cambridge University Press.

Collier, Paul (2004), *Development and Conflict*, pp. 1-4, available online at [<http://www.un.org/esa/documents/Development.and.Conflict2.pdf>], accessed on 3 June 2015.

Collier, Paul et. al. (2003), *Breaking the Conflict Trap: Civil War and Development Policy, A World Bank Policy Research Report*, Washington: The World Bank and Oxford University Press, available online at [<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/13938/567930PUB0brea10Box353739B01PUBLIC1.pdf?sequence=1>], accessed on 9 May 2015.

Collier, Paul, Hoeffler, Anke (2004), “Greed and grievance in civil war”, *Oxford Economic Papers*, no. 56, pp. 563-595.

Cooper, Adam (2009), *Recommendation for strengthening democratic governance in Liberia, Sierra Leone, Mali, and Benin: Options for the UNDP West Africa Regional Service Centre*, available online at [<http://www.hks.harvard.edu/fs/pnorris/DPI403%20Fall09/Adam%20Cooper%20Report%20Recommendations%20to%20UNDP%20for%20strengthening%20democratic%20governance%20in%20West%20Africa.pdf>], accessed on 9 February 2014.

Crain, Jon, Stivachtis, Yannis A. (2009), “The ‘State-Society’ Myth in Civil Society Theory: Reconceptualizations of Sovereignty and Power in the Context of Minimal State Capacity”, *Journal of Political and Military Sociology*, vol. 37, no. 2, pp. 227-250.

Dahl, Robert (1991), *Modern political Analysis*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Davies, Victor A. B., “Sierra Leone: Ironic Tragedy”, *Journal of African Economies*, vol. 9, no. 3, pp. 349-369.

De Vos, Patrick (2005), “Right-wing Populism and the Radical Centre: Explaining the Electoral Growth of the Vlaams Blok in Belgium”, in David Howarth, Jacob Torfing (eds.), *Discourse Theory in European Politics. Identity, Policy and Governance*, Basingstoke: Palgrave Macmillan, pp. 190-210.

Deibel, Tobias, Terlinden, Ulf (2005), *Promoting Good Governance in Post-Conflict Societies: Discussion Paper*, Eschborn: Federal Ministry for Economic Cooperation and Development, available online at [<http://www2.gtz.de/dokumente/bib/05-0032.pdf>], accessed on 5 May 2015.

Denov, Myriam (2010), *Child Soldiers: Sierra Leone’s Revolutionary United Front*, Cambridge: Cambridge University Press.

DfID (2011), Sierra Leone, *Operational Plan 2011-2015*, available online at [<https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/sierra-leone-2011.pdf>], accessed on 4 April 2019.

Doe Nah, Thomas, *Issues and Challenges facing the Civil Society Sector in Liberia (working paper)*, CENTAL, [<http://www.cental.org/CSO%20Issues%20and%20Challenge%20-%20Liberia.pdf>], 25 February 2015.

Durst, David C. (2005), "Hegel's Conception of the Ethical and Gramsci's Notion of Hegemony", *Comparative Political Theory*, vol. 4, pp. 175-191.

ECOWAS Commission (2010), *ECOWAS Vision 2020: Towards a Democratic and Prosperous Community*, Abuja.

Ehrenberg, John (2011), "The History of Civil Society Ideas", in Michael Edwards (ed.), *The Oxford Handbook of Civil Society*, New York: Oxford University Press, pp. 15-25.

Ekiyor Thelma (2008), "The role of civil society in conflict prevention: West African experiences", in Vignard Kerstin (ed.), *The Complex Dynamics of Small Arms in West Africa*, Geneva: United Nations Institute for Disarmament Research, available online at [<http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?lang=en&id=106268>], accessed on 4 May 2015.

Ellis, George W. (1915), "Political and Economic Factors in Liberian Development", *The Journal of Race Development*, vol. 6, no. 1, 1915, pp. 65-90.

Ellis, Stephen (1999), *The Mask of Anarchy: The destruction of Liberia and the Religious Dimension of an African Civil War*, London: Hurst & Company.

Esteva, Gustavo (2010), "Development", in Wolfgang Sachs (ed.), *The Development Dictionary: a guide to knowledge as power*, London, New York: Zed Books, pp. 1-23.

European Commission (2014), *The European Union explained: International cooperation and development – Fighting poverty in a changing world*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Union (2017), *EU Roadmap for Engaging with civil society in Liberia (2017-2020)*, available online at [<https://europa.eu/capacity4dev/public-governance-civilsociety/documents/liberia-roadmap-eu-engagement-civil-society-0>], accessed on 5 July 2019.

Fairclough, Norman (1989), *Language and Power*, New York: Longman Inc.

Falkner, Roland P. (2010), "The United States and Liberia", *The American Journal of International Law*, vol. 4, no. 3, pp. 529-545.

Fanthorpe, Richard (2005), "On the Limits of Liberal Peace: Chiefs and Democratic Decentralization in Post-War Sierra Leone", *African Affairs*, vol. 105, no. 418, pp. 27-49.

Fanthorpe, Richard, Maconachie, Roy (2010), "Beyond the 'Crisis of Youth'? Mining, Farming and Civil Society in Post-War Sierra Leone", *African Affairs*, vol. 109, no. 435, pp. 251-272.

Foster, Reiner, Mattner, Mark et. al. (2006), *World Bank Report No. 36445-GLB-Civil Society and Peacebuilding: Potential, Limitations and Critical Factors*, World Bank.

Foucault, Michel, Rabinow, Paul (ed.) (1984), *The Foucault Reader*, New York: Pantheon Books.

Francis, David J. (2011), "Africa at War against Itself: Civil Wars and New Security Threats", in Erin McCandless, Tony Karbo (eds.), *Peace, Conflict and Development in Africa: A Reader*, University for Peace, 2011, pp. 53-66.

Freedom House , *Populists and Autocrats: The Dual Threat to Global Democracy*, Freedom in the World 2017, available online at [https://freedomhouse.org/sites/default/files/FH_FIW_2017_Report_Final.pdf], accessed on 12 April 2017.

Fridy, Kevin S., M'Cormack-Hale, Fredline A. O. (2011), "Sierra Leone's 2007 Elections: Monumental and More of the Same", *African Studies Quarterly*, vol. 12, no. 4, pp. 39-57.

Frost, Michael, *Discourse Stu Likes Discourse Theory. An analysis of meaning in The Simpsons as it relates to democracy*, available online at [<http://www.snpp.com/other/papers/mf2.paper.html>], accessed on 10 October 2013.

Fuest, Veronika (2009), "Liberia's women acting for peace: Collective action in a war-affected country", in Stephen Ellis, Ineke van Kessel (eds.), *Movers and Shakers: Social Movements in Africa*, Leiden, Boston: Brill, pp. 114-137.

Fyle, C. Magbaily (2006), *Historical Dictionary of Sierra Leone*, Lanham, Toronto, Oxford: The Scarecrow Press.

Gariba, Edward Banka (2011), "Post-conflict development in Liberia: Governance, security, capacity building and a developmental approach", *African Journal on Conflict Resolution*, vol. 11, no. 2, pp. 105-132.

Gberie, Lansana (2009), "African civil society, 'blood diamonds' and the Kimberley process", in Stephen Ellis, Ineke van Kessel (eds.), *Movers and Shakers: Social Movements in Africa*, Leiden, Boston: Brill, pp. 63-86.

Global Witness (1998), *A Rough Trade: The role of companies and governments in the Angolan conflict*, available online at [<https://www.globalwitness.org/en/archive/rough-trade/>], accessed on 1 October 2018.

Go, Delfin S., Page, John (2008), "Introduction" in Delfin S. Go, John Page (eds.), *Africa at a Turning Point?: Growth, Aid and External Shocks*, Washington, D.C.: The World Bank.

Government of Sierra Leone (1999), *Letter of intention to the IMF*, available online at [<https://www.imf.org/external/country/sle/index.htm?type=23>], accessed on 13 May 2015.

Gramsci, Antonio, Hoare, Quintin, Smith, Geoffrey Nowell (1971), *Selections from the Prison Notebooks of Antonio Gramsci*, New York: International Publishers.

- Grugel, Jean (2002), *Democratization: A Critical Introduction*, Basingstoke: Palgrave MacMillan.
- Guannu, Joseph Saye (2009), "The Political History of Liberia and the Civil War", in Omeje, Kenneth (ed.), *War to peace transition: conflict intervention and peacebuilding in Liberia*, Lanham, Maryland: University Press of America, pp. 19-39.
- Gunitsky, Seva (2015) "Lost in the gray zone: Competing measures of democracy in the former Soviet republics", in Alexander Cooley, Jack Snyder (eds.), *Ranking the World: Grading States as a Tool of Global Governance*, New York: Cambridge University Press, pp. 112-150.
- Habermas, Jürgen, "Three Normative Models of Democracy", *Constellations*, vol. 1, no. 1, pp. 1-10.
- Hall, Stuart (1992), "The West and the Rest: Discourse and Power", in Stuart Hall, Bram Gieben (eds.), *Formations of Modernity*, Oxford: The Open University.
- Harris, David (2006), "Liberia 2005: an unusual African post-conflict election", *Journal of Modern African Studies*, vol. 44, no. 3, pp. 375-395.
- Harrison, Graham (2007) "The World Bank and the Construction of Governance States in Africa", in David Moore (ed.), *The World Bank: Development, Poverty, Hegemony*, Scottsville: University of KwaZulu-Natal Press, pp. 369-386.
- Hegel, G.W.F., *Hegel's Philosophy of Right*, translated by T.M. Knox, Oxford: Oxford University Press, 1969.
- Henderson, Errol A. (2000), "When States Implode: The Correlates of Africa's Civil Wars, 1950-92", *Studies in Comparative International Development*, pp. 28-47.
- Henon, Sarah, Randel, Judith, Stirk, Chloe (2014), "The changing role of NGOs and civil society in financing sustainable development", *Development Co-operation Report 2014: Mobilising Resources for Sustainable Development*, OECD, available online at [http://www.oecd-ilibrary.org/development/development-co-operation-report-2014/the-changing-role-of-ngos-and-civil-society-in-financing-sustainable-development_dcr-2014-13-en], accessed on 3 May 2015.
- Hobden, Stephen, Jones, Richard Wyn (1999), "Marxist theories of International Relations", in John Baylis, Steve Smith (eds.), *The Globalization of World Politics. An introduction to international relations*, Oxford: Oxford University Press, pp. 200-221.
- Hoffman, Danny (2006), "Disagreement: Dissent Politics and the War in Sierra Leone", *Africa Today*, vol. 52, no. 3, pp. 2-23.
- Howarth, Kirsten (2014), "Connecting the dots: Liberal peace and post-conflict violence and crime", *Progress in Development Studies*, vol. 14, no. 3, pp. 261-273.
- Human Rights Watch (2003), *We'll Kill You if You Cry: Sexual Violence in the Sierra Leone Conflict*, Human Rights Watch, vol. 15, no. 1, available online at [<https://www.hrw.org/reports/2003/sierraleone/sierleon0103.pdf>], accessed on 6 August 2017.

Humphreys, Macartan, Weinstein, Jeremy M. (2004), *What the fighters say: A Survey of Ex-Combatants in Sierra Leone June-August 2003 (Interim Report)*, in collaboration with PRIDE.

Husain, Ishrat (1994), *Why do some economies adjust more successfully than others? Lessons from Seven African Countries*, Africa Regional Office, The World Bank.

Hyden, Goran (1997), "Civil society, social capital, and development: Dissection of a complex discourse", *Studies in Comparative International Development*, vol. 32, no. 1, pp. 3-30.

Ibrahim, Jibrim (2003), *Democratic Transition in Anglophone West Africa*, Dakar: Council for the Development of Social Science Research in Africa.

IMF Country Report No. 05/191(2005), *Sierra Leone: Poverty Reduction Strategy Paper*, Washington, D.C.: International Monetary Fund.

IMF Country Report No. 07/60 (2007), *Liberia: Interim Poverty Reduction Strategy Paper*, Washington, D.C.: International Monetary Fund.

IMF Country Report No. 08/219 (2008), *Liberia: Poverty Reduction Strategy Paper*, Washington, D.C.: International Monetary Fund.

International Crisis Group (2004), *Liberia and Sierra Leone: Rebuilding Failed States* (Crisis Group Africa Report No. 87), Dakar/Brussels.

International Monetary Fund (1991), *Annual Report of the Executive Board for the Financial Year Ended April 30, 1991*, Washington, D.C.: International Monetary Fund.

International Monetary Fund and The International Development Association (2002), *Enhanced Heavily Indebted Poor Countries (HIPC) Initiative Decision Point Document*, available online at [<https://www.imf.org/external/np/hipc/2002/sle/sledp.pdf>], accessed on 4 December 2017.

Ismail, Olawale (2008), *The Dynamics of Post-Conflict Reconstruction and Peace Building in West Africa Between Change and Stability*, Uppsala: Nordiska Afrikainstitutet.

Jankauskas, Algimantas, Gudžinskas, Liutauras (2008), "Reconceptualizing Transitology: Lessons from Post-Communism", *Lithuanian Annual Strategic Review 2007*, pp. 181-199 [<http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?ots591=0c54e3b3-1e9c-be1e-2c24-a6a8c7060233&lng=en&id=120815>], 17 July 2013.

Joint NGO statement, delivered by Sanjayan Srikanthan, International Rescue Committee, on behalf of 34 NGOs at the *International Conference: Effective International Response to Defeat Ebola in Sierra Leone*, October 2014, available online at [<https://www.gov.uk/government/publications/joint-ngo-statement-at-international-conference-to-defeat-ebola-in-sierra-leone>], accessed on 10 October 2019.

Jones, Briony (2014), "Ensuring a political space for conflict by applying Chantal Mouffe to postwar reconstruction and development", *Progress in Development Studies*, vol. 14, no. 3, pp. 249-259.

Jones-Demen, Annie (2009), "Dynamics of Gender Relations in War-Time and Post-War Liberia: Implications for public policy", in Kenneth Omeje (ed.), *War to peace transition:*

conflict intervention and peacebuilding in Liberia, Lanham, Maryland: University Press of America, 2009, pp. 99-119.

Joon-Chang, Ha (2002) *Kicking Away the Ladder: Development Strategy in Historical Perspective*, London: Anthem Press.

Jørgensen, Marianne (2002), Louise Phillips, *Discourse Analysis as Theory and Method*, London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE Publications.

Kaldor, Mary (2003) "Civil Society and Accountability", *Journal of Human Development*, vol. 4, no. 1, pp. 5-27.

Kaldor, Mary (2013), "In Defence of New Wars", *Stability*, vol. 2, no. 4, pp. 1-16.

Kaldor, Mary, Vincent, James (2006), *Evaluation of UNDP Assistance to Conflict-Affected Countries – Case Study: Sierra Leone*, United Nations Development Programme Evaluation Office, available online at [<http://web.undp.org/evaluation/documents/thematic/conflict/SierraLeone.pdf>], accessed on 31 July 2017.

Kanyako, Vandy (2011), "The Check Is Not in the Mail: How Local Civil-Society Organizations Cope with Funding Volatility in Postconflict Sierra Leone", *Africa Today*, vol. 58, no. 2, pp. 3-16.

Kaplan, Robert D. (2000), *The Coming Anarchy: Shattering the Dreams of the Post Cold War*, New York: Random House.

Kaufmann, Daniel, Kraay, Aart, *Governance indicators: where are we, where should we be going?*, Policy Research working paper no. WPS 4370, Washington, DC: World Bank, available online at [<http://documents.worldbank.org/curated/en/898661468338348410/Governance-indicators-where-are-we-where-should-we-be-going>], accessed on 25 February 2018.

Keih, Jr., George Klay (2008), *The First Liberian Civil War: The Crises of Underdevelopment*, New York: Peter Lang Publishing.

Klem, Bart (2004), , *Working Paper 25: A Commentary on the World Bank report 'Breaking the Conflict Trap'*, The Hague: Netherlands Institute of International Relations Clingendael.

Kode, David E. (2012), "Civil Society, Conflict Resolution and Post-conflict Reconstruction in Kosovo and Liberia", in Regina List, Wolfgang Dorner (eds.), *Civil Society, Conflict and Violence: Insights from the CIVICUS Civil Society Index Project*, available online at [<http://www.bloomsburyacademic.com/view/Civil-Society-Conflict-Violence/chapter-ba-9781780931036-chapter-005.xml>], accessed on 17 November 2013.

Krawczyk, Kelly (2018), "The Relationship between Liberian CSOs and International Donor Funding: Boon or Bane?", *Voluntas*, no. 29, pp. 296-309.

Laclau, Ernesto (1990), *New reflections on the revolution of our times*, London, New York: Verso.

- Laclau, Ernesto (1996), "Deconstruction, Pragmatism, Hegemony", in Chantal Mouffe (ed.) *Deconstruction and Pragmatism: Simon Critchley, Jacques Derrida, Ernesto Laclau and Richard Rorty*, London, New York: Routledge, pp. 49-70.
- Laclau, Ernesto (1997), *Politics and Ideology in Marxist Theory: Capitalism, Fascism, Populism*, London: NLB.
- Laclau, Ernesto (2000), "Identity and Hegemony: The Role of Universality in the Constitution of Political Logics", in Butler, Judith, Laclau, Ernesto and Žižek, Slavoj (eds.), *Contingency, Hegemony, Universality: Contemporary Dialogues on the Left*, London, New York: Verso, pp. 44-89.
- Laclau, Ernesto (2005), *On Populist Reason*, London, New York: Verso.
- Laclau, Ernesto (2007), *Emancipation* (Second edition), London, New York: Verso.
- Laclau, Ernesto (2014), *The Rhetorical Foundations of Society*, London, New York: Verso.
- Laclau, Ernesto, Mouffe, Chantal (2001), *Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics* (Second edition), London, New York: Verso.
- Laclau, Ernesto, Zac, Lilian (1994), "Minding the Gap: The Subject of Politics", in Laclau, Ernesto (ed.), *The Making of Political Identities*, London, New York: Verso, pp. 11-39.
- Lavalette, Michael, Ferguson, Iain (2007), "Democratic language and neo-liberal practice: The problem with civil society", *International Social Work*, vol. 50, no. 4, 2007, pp. 447-459.
- Lewis, Peter M. (1992), "Political transition and the dilemma of civil society in Africa", *Journal of International Affairs*, vol. 46, no. 1, pp. 31-54.
- Lievens, Matthias (2015) "From Government to Governance: A Symbolic Mutation and Its Repercussions for Democracy", *Political Studies*, vol. 63, pp. 2-17.
- Lipton, Michael (1991), "The State-Market Dilemma, Civil Society, and Structural Adjustment: any Cross-Commonwealth Lessons?", *The Round Table*, no. 317, pp. 21-31.
- Lyons, Terrence (2008), "Post-cold war conflict in West Africa: a subordinate state system in collapse?", in Terrence Lyons, Gilbert M. Khadiagala (eds.), *Conflict Management and African Politics: Ripeness, bargaining, and mediation*, London and New York: Routledge, pp. 83-94.
- Maglaras, Vasilis (2013), "Consent and Submission: Aspects of Gramsci's Theory of the Political and Civil Society", *SAGE Open*, pp. 1-8, available online at [<http://sgo.sagepub.com/content/3/1/2158244012472347>], accessed on 29 October 2013.
- Marks, Zoe (2013), "Sexual Violence in Sierra Leone's Civil War: 'Virgination', Rape and Marriage", *African Affairs*, vol. 113, no. 450, pp. 67-87.
- Martin, James (2009), "Post-structuralism, Civil Society and Radical Democracy", in Little, Adrian, Lloyd, Mona (eds.), *The Politics of Radical Democracy*, Edinburgh: Edinburgh University Press, pp. 92-111.

- McDuie-Ra, Duncan, Rees, John A. (2010), "Religious Actors, Civil Society and the Development Agenda: The Dynamics of Inclusion and Exclusion", *Journal of International Development*, no. 22, pp. 20-36.
- McSweeney, John (2014), "The absence of class: Critical development, NGOs and the misuse of Gramsci's concept of counter-hegemony", *Progress in Development Studies*, vol. 14, no. 3, pp. 275-285.
- Mercer, Claire (2002) "NGOs, civil society and democratization: a critical review of the literature", *Progress in Development Studies*, vol. 2, no. 1, pp. 5-22.
- Mercy, Odeh Adiza (2012), "Civil Society and Democratic Consolidation in Nigeria", *Journal of Emerging Trends in Educational Research and Policy Studies*, vol. 3, no. 1, pp. 61-67.
- Ministry of Finance and Economic Development (MoFED-2009), Sierra Leone, *Draft Revised Non-Government Organisations Policy Regulations*, provided by International Center for Not-for-Profit Law (ICNL), available online at [<http://www.icnl.org/research/library/files/Sierra%20Leone/NGORegulations.pdf>], accessed on 4 June 2019.
- Mișcoiu, Sergiu (2008), "Discourse Theory and Political Contestation. An Inquiry Based on an International Research Project", in Sergiu Mișcoiu, Oana-Raluca Crăciun, Nicoleta Colopelnic, *Radicalism, Populism, Interventionism. Three Approaches Based on Discourse Theory*, Cluj-Napoca: EFES, pp. 14-30.
- Miscoiu, Sergiu, Merabti, Sarah (2015), "Post-conflict state (re)construction: the involvement of civil society in the Burundian democratic processes", *Studia Universitatis Babes-Bolyai: Europaea*, vol. 60, no. 3, pp. 19-38.
- Mohammed, Nadir Abdel Latif (1999) "Social Dimensions of Structural Adjustment and Stabilisation Programmes in OIC Member Countries", *Journal of Economic Cooperation*, vol. 20, no. 2, pp. 53-87.
- Moore, David (2000), "Levelling the playing fields & embedding illusions: 'Post-conflict' Discourse & Neo-liberal 'Development' in War-torn Africa", *Review of African Political Economy*, vol. 27, no. 83, pp. 11-28.
- Moore, David (2007), "Levelling the playing fields & embedding illusions: 'Post-conflict' Discourse & Neo-liberal 'Development' in War-torn Africa", in David Moore (ed.) *The World Bank: Development, Poverty, Hegemony*, Scottsville: University of KwaZulu-Natal Press.
- Moore, David (2007), "Sail on, Ship of State: Neoliberalism, Globalisation and the Governance of Africa, in David Moore (ed.) *The World Bank: Development, Poverty, Hegemony*, Scottsville: University of KwaZulu-Natal Press.
- Morrison, Christian (1996), *The Political Feasibility of Adjustment (Policy Brief No. 13)*, OECD, available online at [<http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/112047535116.pdf?expires=1515672759&id=id&acname=guest&checksum=7A1ECE3E346989EB5A96FE3428586B31>], accessed on 9 December 2017.
- Mouffe, Chantal (1993), *The Return of the Political*, London, New York: Verso.

- Mouffe, Chantal (1996), "Deconstruction, Pragmatism and the Politics of Democracy" in Chantal Mouffe (ed.) *Deconstruction and Pragmatism: Simon Critchley, Jacques Derrida, Ernesto Laclau and Richard Rorty*, London, New York: Routledge, pp. 1-12.
- Mouffe, Chantal (1999), "Deliberative Democracy or Agonistic Pluralism?", *Social Research*, vol. 66, no. 3, pp. 745-758.
- Mouffe, Chantal (2000), *The Democratic Paradox*, London, New York: Verso.
- Mouffe, Chantal (2005), *On the Political*, London, New York: Routledge.
- Mouffe, Chantal (2013) *Agonistics: Thinking the World Politically*, London, New York: Verso.
- Mukendi, Bruno (2010), *Leadership and Change in Post-Conflict States: A Case Study of Liberia*, New York, United Nations Development Programme.
- Mukonoweshuro, Eliphaz G. (1993), *Colonialism, Class Formation and Underdevelopment in Sierra Leone*, Lanham: University Press of America.
- Musah, Abdel-Fatau (2009), *West Africa: Governance and Security in a Changing Region*, Africa Program Working Paper Series, International Peace Institute.
- Musila, Godfrey M. (May 2019), *Freedoms Under Threat: The Spread of Anti-NGO Measures in Africa*, Freedom House, available online at [https://freedomhouse.org/sites/default/files/05132019_UPDATED_FINAL_Africa_Special_Brief_Freedoms_Under_Threat.pdf], accessed on 23 July 2019.
- Naiman, Robert, Watkins, Neil (1999), *A Survey of the Impacts of IMF Structural Adjustment in Africa: Growth, Social Spending, and Debt Relief*, Washington, D.C.: Center for Economic and Policy Research, available online at [http://cepr.net/documents/publications/debt_1999_04.htm#N_1_], accessed on 9 January 2018.
- Nasong'o, Shadrack Wanjala (2007), "Political Transition without Transformation: The Dialectic of Liberalization without Democratization in Kenya and Zambia", *African Studies Review*, vol. 50, no. 1, pp. 83-107.
- National Democratic Institute for International Affairs (NDI), *Liberia: Civil society's role in the political transition*, 2004, available online at [http://www.ndi.org/files/1710_lr_civilsociety_010104.pdf], accessed on 10 November 2013.
- Ndulu, B. J (2007), "The evolution of global development paradigms and their influence on African economic growth" in *The Political Economy of Economic Growth in Africa, 1960-2000* vol. 1, pp. 315-347, doi: 10.1017/CBO9780511492648.010.
- Neem, Johann N. (2006), Squaring the circle: "The multiple purposes of civil society in Tocqueville's Democracy in America", *The Tocqueville Review/La Revue Tocqueville*, vol. 27, no. 1, pp. 99-121.
- Nelson Jr. Julius Sarwolo (2009), "Peacebuilding and Inter-Religious Dialogue in Liberia: Reflections on the Role of the Inter-Religious Council of Liberia", in Kenneth Omeje (ed.), *War*

to peace transition: conflict intervention and peacebuilding in Liberia, Lanham, Maryland: University Press of America.

NEPAD (2005), *African Post-Conflict Reconstruction Policy Framework*, NEPAD Secretariat, available online at [<http://www.chs.ubc.ca/archives/files/African%20Post-Conflict%20Recontrustion%20Policy%20Framework.pdf>], last accessed on 14 November 2019.

Neumann Hannah, Winckler, Joel Gwyn (2013), “When Critique is Framed as Resistance: How the International Intervention in Liberia Fails to Integrate Alternative Concepts and Constructive Criticism”, *International Peacekeeping*, vol. 20, no. 5, pp. 1-18.

Newman, Edward, Paris, Roland, Richmond, Oliver P. (2009) “Introduction” in Edward Newman, Roland Paris, Oliver P. Richmond (eds.), *New perspectives on liberal peacebuilding*, Tokyo, New York, Paris: United Nations University Press, pp. 1-26.

Obadare, Ebenezer (2005), “Second Thoughts on Civil Society: The State, Civic Associations and the Antinomies of the Public Sphere in Africa”, *Journal of Civil Society*, vol. 1, no. 3, pp. 267-281.

Obadare, Ebenezer (2011), “Revalorizing the Political: Towards a New Intellectual Agenda for African Civil Society Discourse”, *Journal of Civil Society*, vol. 7, no. 4, pp. 427-442.

Obeng-Odoom, Franklin (2013), “Africa’s Failed Economic Development Trajectory: A Critique”, *African Review of Economics and Finance*, vol. 4, no. 2, pp. 151-175.

OECD (2009), *Conflict and Fragility: Armed Violence Reduction – Enabling development*, available online at [<https://www.oecd.org/dac/conflict-fragility-resilience/docs/armed%20violence%20reduction.pdf>], accessed on 15 June 2018.

Okolie, Andrew C. (2003), “Development Hegemony and the Development Crisis in Africa: The Importance of Indigenous Knowledges and Practices in the Making of Food Policy”, *The Journal of African American History*, vol. 88, no. 4, pp. 429-448.

Omeje, Kenneth (2009), “Introduction: Discourses of the Liberian Civil War and the Imperatives of Peacebuilding”, in Omeje, Kenneth (ed.), *War to peace transition: conflict intervention and peacebuilding in Liberia*, Lanham, Maryland: University Press of America, pp. 3-18.

Opriş, Lavinia-Ioana (2015), “Civil Society and Post-Conflict Liberia and Sierra Leone – Insights from Discourse Theory”, *Studia Europaea*, no. 3, pp. 163-190.

Orji, Nkwachukwu (2009), “Civil society, democracy and good governance in Africa”, *CEU Political Science Journal*, vol. 4, no. 1, pp. 76-101.

Otoo, Samuel, Agapitova, Natalia, Behrens, Joy (2009), *The Capacity Development Results Framework: A strategic and results-oriented approach to learning for capacity-development*, World Bank.

Paracka Jr. Daniel J. (2003), *The Athens of West Africa: A History of International Education at Fourah Bay College, Freetown, Sierra Leone*, New York, London: Routledge.

Paris, Roland (2004), *At War's End: Building Peace after Civil Conflict*, Cambridge: Cambridge University Press.

Peeters, Pia et. al. (2009), *Youth Employment in Sierra Leone: Sustainable Livelihood Opportunities in a Post-Conflict Setting*, Washington, DC: The World Bank.

Peltzman, Sam (2007), "Regulation and the Wealth of Nations: The Connection between Government Regulation and Economic Progress", *New Perspectives on Political Economy*, vol. 3, no. 2, pp. 185-204.

Peters, Krijin (2011) *War and the Crisis of Youth in Sierra Leone*, Cambridge: Cambridge University Press.

Peters, Krijin, Richards, Paul (1998), "Why We Fight': Voices of Youth Combatants in Sierra Leone", *Africa: Journal of the International African Institute*, vol. 68, no. 2, pp. 183-210.

Pham, J. Peter (2004), "Lazarus Rising: Civil Society and Sierra Leone's Return from the Grave", *The International Journal of Not-for-Profit Law*, vol. 7, no. 1, available online at [http://www.icnl.org/research/journal/vol7iss1/art_2.htm], accessed on 8 September 2014.

Pieterse, Jan Nederveen (2010), *Development Theory: Deconstructions/Reconstructions* (Second Edition), London: Sage Publications.

Posner, Daniel (2004), "Civil Society and the Reconstruction of Failed States", in Robert I. Rotberg (ed.), *When States Fail: Causes and Consequences*, Princeton: Princeton University Press, pp. 237-255.

Putnam, Robert, *Social Capital: Measurement and Consequences*, available online at [<https://search.oecd.org/edu/innovation-education/1825848.pdf>], accessed on 25 April 2017.

Rapley, John (2002), *Understanding Development: Theory and Practice in the Third World* Boulder, London: Lynne Rienner Publishers.

Republic of Liberia (2007), *National Policy on Non-Governmental Organizations in Liberia*, available online at [<https://www.emansion.gov.lr/doc/NGOPolicguidelines.pdf>], accessed on 4 June 2019.

Republic of Liberia (2018), *National Policy on Non-Governmental Organizations (NGOs)*, available online at [<https://nabc.nl/uploads/content/files/Zero Draft-National NGO POLICY 2018.doc>], accessed on 6 June 2019.

Richards, Paul (2003), *Working Paper 21: The Political Economy of Internal Conflict in Sierra Leone*, Clingendael: Netherlands Institute of International Relations Clingendael, available online at [http://www.clingendael.nl/sites/default/files/20030800_cru_working_paper_21.pdf], accessed on 3 August 2017.

Riddell, J. Barry (1992), "Things Fall Apart Again: Structural Adjustment Programmes in Sub-Saharan Africa", *The Journal of Modern African Studies*, vol. 30, no. 1, pp. 53-68.

Rodekamp, Meike (2014) *Their Members' Voice: Civil Society Organisations in the European Union*, Wiesbaden: Springer VS.

- Rotberg, Robert I. (2003), *State Failure and State Weakness in a Time of Terror*, World Peace Foundation, 2003.
- Rotberg, Robert I. (2004), “The Failure and Collapse of Nation-States: Breakdown, Prevention and Repair”, in Robert I. Rotberg, *When States Fail: Causes and Consequences*, Princeton: Princeton University Press, pp. 1-49.
- Sachs, Wolfgang (2010), “Introduction”, in Wolfgang Sachs (ed.), *The Development Dictionary: a guide to knowledge as power*, London, New York: Zed Books, pp. XV-XX.
- Sachs, Wolfgang (ed.), *The Development Dictionary: a guide to knowledge as power*, London, New York: Zed Books, 2010.
- Sawyer, Edward (2008), “Remove or Reform? A Case for (Restructuring) Chiefdom Governance in Post-Conflict Sierra Leone”, *African Affairs*, vol. 107, no. 428, pp. 387-403.
- Sayndee, T. Debey (2009), “The Role of Civil Society in Post-Conflict Peacebuilding in Liberia: A Policy Approach”, in Omeje, Kenneth (ed.), *War to peace transition: conflict intervention and peacebuilding in Liberia*, Lanham, Maryland: University Press of America, pp. 171-192.
- Scanlan, Padraic Xavier (2014), “The Rewards of their Exertions: Prize Money and British Abolitionism in Sierra Leone, 1808–1823”, *Past and Present*, no. 225.
- Scholte, Ian Aart (2012), “A More Inclusive Global Governance? The IMF and Civil Society in Africa”, *Global Governance*, vol. 18, no. 2, pp. 185-206.
- Seddon, David, Seddon-Daines, Daniel (2005), *A Political and Economic Dictionary of Africa*, London, New York: Routledge.
- Sesay, Amadu, Ukeje, Charles, Gbla, Osman, Ismail, Olawale (2009), *Post-War Regimes and State Reconstruction in Liberia and Sierra Leone*, Dakar: Council for the Development of Social Science Research in Africa (CODESRIA).
- Smillie, Ian, Gberie, Lansana, Hazleton, Ralph (2000), *The Heart of the Matter: Sierra Leone, diamonds and human security*, Ottawa: Partnership Africa-Canada, available online at [<https://cryptome.org/kimberly/kimberly-016.pdf>], accessed on 1 October 2018.
- Smith, Adam, *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*, The Electronic Classics Series, Jim Manis (ed.), 2005, available online at [<http://eet.pixel-online.org/files/etranslation/original/The%20Wealth%20of%20Nations.pdf>], accessed on 24 April 2017.
- Socaciu, Emanuel-Mihail (1999), “Thomas Hobbes: Introducere” in Adrian-Paul Iliescu, Emanuel-Mihail Socaciu (eds.), *Fundamentele gândirii politice moderne. Antologie comentată*, Iași: Polirom.
- Southall, Roger (2003) *Democracy in Africa: Moving Beyond a Difficult Legacy*, Cape Town: HSRC Publishers.
- Stanley, William R. (2004), “Background to the Liberia and Sierra Leone implosions”, *GeoJournal*, no. 61, pp. 69-78.

Structural Adjustment Participatory Review International Network (SAPRI-2004), *Structural Adjustment: The SAPRI Report - The Policy Roots of Economic Crisis, Poverty and Inequality*, London and New York: Zed Books.

Tar, Usman A. (2009), *The Politics of Neoliberal Democracy in Africa: State and Civil Society in Nigeria*, New York, London: Tauris Academic Studies.

Tarp, Finn (2001), *Stabilization and Structural Adjustment: Macroeconomic frameworks for analyzing the crisis in sub-Saharan Africa*, Taylor & Francis e-Library.

Teixeira, Nuno Severiano (ed.) (2008), *The International Politics of Democratization Comparative perspectives*, Oxon, New York: Routledge.

The Economist Intelligence Unit (2016), *Democracy Index 2016: Revenge of the 'deplorables'*, available online at [http://pages.eiu.com/rs/783-XMC-194/images/Democracy_Index_2016.pdf], accessed on 2 April 2017.

The Office of the High Commissioner for Human Rights-UN Human Rights (OHCHR), Mandates of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression; and the Special Rapporteur on the situation of human rights defenders (February 2018), *letter to the Government of Sierra Leone*, Geneva, available online at [https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Opinion/Legislation/OL_SLE_22.02.2018.pdf], accessed on 5 June 2019.

Thompson, Bankole, Potter, Gary (1997), "Governmental corruption in Africa: Sierra Leone as a case study", *Crime, Law & Soicial Change*, no. 28, pp. 137-154.

Torring, Jacob (2005), "Discourse Theory: Achievements, Arguments, and Challenges" in David Howarth, Jacob Torring (eds.), *Discourse Theory in European Politics. Identity, Policy and Governance*, Basingstoke: Palgrave Macmillan, pp. 1-32.

Toure, Augustine (2002), "The Role of Civil Society in National Reconciliation and Peacebuilding in Liberia", *International Peace Academy*, available online at [<http://peacekeepingbestpractices.unlb.org/PBPS/Library/The%20Role%20of%20Civil%20Society%20in%20Liberia.pdf>], accessed on 25 March 2015.

Ul Haq, Mahbub (1995), *Reflections on Human Development: How the focus of development economics shifted from national income accounting to people-centred policies, told by one of the chief architects of the new paradigm*, New York, Oxford: Oxford University Press.

United Nations Conference on Trade and Development (2000), *The Least Developed Countries 2000 Report – Aid, Private Capital Flows and External Debt: The Challenge of Financing Development in the LDCs*, New York, Geneva: United Nations.

United Nations Department of Economic and Social Affairs and United Nations Development Programme (2007), *The Challenges of Restoring Governance in Crisis and Post-Conflict Countries*, New York: United Nations, available online at [<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan025512.pdf>] accessed on 30 April 2015).

United Nations General Assembly (2015), *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*, no. 70/1.

Uvin, Peter (2006) “Fostering Citizens Collective Actions in Post-Conflict Societies” in *Building Civil Society in Post-Conflict Environment: From the Micro to the Macro*, Woodrow Wilson International Centre for Scholars, Occasional Paper Series, no.1, 2006, pp. 6-10.

Van Dijk, Teun A. (1995), “Aims of Critical Discourse Analysis”, *Japanese Discourse*, vol. 1, pp. 17-27.

Walzer, Michael (1992), “The Civil Society Argument, in Mouffe, Chantal (ed.), *Dimensions of Radical Democracy: Pluralism, Citizenship, Community*, London, New York: Verso, pp. 89-107.

White, Gordon (2004) “Civil Society, Democratization and Development: Clearing the Analytical ground”, in Peter J. Burnell, Peter Calvert (eds.) *Civil Society in Democratization*, London, Portland: Frank Cass, pp. 375-390.

Williams, David, Young, Tom (2007), “The World Bank and the Liberal Project”, in David Moore (ed.) *The World Bank: Development, Poverty, Hegemony*, Scottsville: University of KwaZulu-Natal Press.

Williams, David, Young, Tom (2012), “Civil Society and the Liberal Project in Ghana and Sierra Leone”, paper prepared for the *Building States and Civil Societies in Africa: Liberal Interventions and Global Governmentality* workshop available online at [<http://www.open.ac.uk/socialsciences/bisa-africa/files/building-states-williams-and-young.pdf>], accessed on 16 November 2013.

Wiseman, John A. (1995), “Introduction: the movement towards democracy: Global, continental and state perspectives”, in John A. Wiseman (ed.), *Democracy and Political Change in Sub-Saharan Africa*, London and New-York: Routledge, pp. 1-10.

Wodak, Ruth (2001), “What CDA is about - a summary of its history, important concepts and its developments”, in Wodak, Ruth, Meyer, Michael (eds.), *Methods of Critical Discourse Analysis*, London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE Publications, pp. 1-13.

World Bank (1989), *Sub-Saharan Africa: From crisis to sustainable growth: A long term perspective study*, Washington, D.C.: The International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank, available online at [<http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?lang=en&id=106268>], accessed on 21 June 2015.

World Bank (1992), *Governance and Development*, Washington, D. C.: The International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank, available online at [<http://documents.worldbank.org/curated/en/1992/04/440582/governance-development>], accessed on 8 May 2015.

World Bank (1994), *Adjustment in Africa: Reforms, Results, and the Road Ahead*, Oxford: Oxford University Press.

World Bank (1998), *Post-Conflict Reconstruction: The Role of the World Bank*, Washington, D.C.: The International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank, available

online at [<http://documents.worldbank.org/curated/en/1998/04/693637/post-conflict-reconstruction-role-world-bank>], accessed on 23 April 2015.

World Bank (1999), *Entering the 21st Century: World Development Report 1999/2000*, Oxford: Oxford University Press.

World Bank (2015), *Country data report for Liberia, 1996-2014*, World Governance Indicators (WGI), Washington, D.C.: World Bank Group, available online at [<http://documents.worldbank.org/curated/en/816881468197103793/Country-data-report-for-Liberia-1996-2014>], accessed on 26 February 2019.

World Bank (2015), *Country data report for Sierra Leone, 1996-2014*, World Governance Indicators (WGI), Washington, D.C.: World Bank Group, available online at [<http://documents.worldbank.org/curated/en/779451467996699335/Country-data-report-for-Sierra-Leone-1996-2014>], accessed on 26 February 2019.

World Bank, *Report and Recommendation of the President of the International Development Association to the Executive Directors on a Proposed Credit of SDR 35.9 Million to the Republic of Sierra Leone for a Structural Adjustment Credit, 1993*.

Worsham, Lynn, Olson, Gary A. (1999), "Hegemony and the Future of Democracy: Ernesto Laclau's Political Philosophy", *JAC*, vol. 19, no. 1, pp. 1-34.

Yoder, John Charles (2003), *Popular political culture, civil society and state crisis in Liberia*, Lewinston: The Edwin Mellen Press.

Zack-Williams, Alfred B. (1999), "Sierra Leone: the political economy of civil war, 1991-98", *Third World Quarterly*, vol. 20, no. 1, pp. 143-162.

Zack-Williams, Tunde (2010) "Sierra Leone beyond Lomé: Challenges and Failures", in Marda Mustapha and Joseph J. Bangura, *Sierra Leone beyond the Lomé Peace Accord*, Basingstoke, New York: Palgrave Macmillan, pp. 17-34.

Articole de presă

***, "Liberia: A Word of Caution to the Council of Patriots", *Daily Observer*, June 2019, available online at [<https://allafrica.com/stories/201906060349.html>], last accessed on 13 August 2019.

***, "Liberia: Govt Will Receive Petition", *Daily Observer*, June 2019, available online at [<https://allafrica.com/stories/201906050414.html>], last accessed on 13 August 2019.

***, "Protests in Liberia over George Weah's failure to tackle corruption", *The Guardian*, June 2019, available online at [<https://www.theguardian.com/world/2019/jun/07/thousands-protest-in-liberia-against-failure-to-tackle-corruption>], last accessed on 13 August 2019.

AFP, "Hundreds protest in Liberia over price hike, corruption", *New Straits Times*, August 2019, available online at [<https://www.nst.com.my/world/2019/08/508846/hundreds-protest-liberia-over-price-hikes-corruption>], last accessed on 13 August 2019.

AFP, “Liberia protesters clash with police at rally over economy, graft”, *The East African*, August 2019, available online at [<https://www.theeastafrican.co.ke/news/africa/Liberia-protesters-clash-with-police/4552902-5218678-3702c8z/index.html>], last accessed on 13 August 2019.

Alaskai, Moore Johnson , “Liberia: COP Shifts Protest Date to 31st July ‘Out of Respect for US Gov’t’”, *Front Page Africa*, July 2019, available online at [<https://frontpageafricaonline.com/politics/liberia-cop-shifts-protest-date-to-31st-july-out-of-respect-for-us-govt/>], last accessed on 13 August 2019.

Alaskai, Moore Johnson , “Liberia: Council of Patriots Recommends Alternatives to GOL’s ‘Fake Harmonization Scheme’”, *Front Page Africa*, June 2019, available online at [<https://frontpageafricaonline.com/business/liberia-council-of-patriots-recommends-alternatives-to-gols-fake-harmonization-scheme/>], last accessed on 13 August 2019.

Alaskai, Moore Johnson, “Liberia: The Council of Patriots Organizing Another Round of #SavetheState Protest”, *Front Page Africa*, July 2019, available online at [<https://frontpageafricaonline.com/politics/liberia-the-council-of-patriots-organizing-another-round-of-savethestate-protest/>], last accessed on 13 August 2019.

Brooks, Michael “The great Ebola scare”, *New Statesman*, October 2014, available online at [<https://www.newstatesman.com/world-affairs/2014/10/great-ebola-scare/>], accessed in November 2014.

Concord Times Sierra Leone, *CSOs frown at reviewed NGO policy*, January 2019, available online at [<http://slconcordtimes.com/csos-frown-at-reviewed-ngo-policy/>], accessed on 22 July 2019.

Dahn, Kadiker Rex, “Liberia: Chie and Chambers Are Wrong Referees to Call Citizens to Abandon Protest”, *Daily Observer*, June 2019, available online at [<https://allafrica.com/stories/201906060356.html>], last accessed on 13 August 2019.

Daily Observer, *NGOs: Why Now?*, 2014, available online at [<https://www.liberianobserver.com/opinion/editorials/ngos-why-now/>], accessed on 21 June 2019.

De Bruijne, Kars, Sierra Leone: “The new government’s tense struggle for control a year on”, *African Arguments*, April 2019, available online at [<https://africanarguments.org/2019/04/18/protests-walk-outs-inquiries-sierra-leone-politics-simmers/>], accessed on 6 August 2019.

Feldmann, Linda, “Ebola and the politics of fear”, *Christian Science Monitor*, October 2014, accessed online at [<http://web.bcueluj.ro:2048/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=url,ip,cookie,uid&db=a9h&AN=99026517&site=eds-live>] in November 2014.

Garda World, *Protesters clash with police in Monrovia 31 July*, available online at [<https://www.garda.com/crisis24/news-alerts/254221/liberia-protesters-clash-with-police-in-monrovia-july-31-update-1>], last accessed on 13 August 2019.

Hooton, Christopher, “The Isis of biological agents?: CNN is asking the stupid Ebola questions”, *Independent*, October 2014, available online at [<https://www.independent.co.uk/news/world/americas/the-isis-of-biological-agents-cnn-is-asking-the-stupid-ebola-questions-9779584.html>], accessed in November 2014.

Inveen, Cooper, “Thousands protest in Liberia against corruption, economic decline”, *Reuters*, June 2019, available online at [<https://www.reuters.com/article/us-liberia-protest/thousands-protest-in-liberia-against-corruption-economic-decline-idUSKCN1T82ER>], last accessed on 13 August 2019.

Joaque, Zainab Iyamide, *Sierra Leone News: NGOs consult for a review of policy*, Awoko Newspaper, November 2018, available online at [<https://awoko.org/2018/11/05/sierra-leone-news-ngos-consult-for-a-review-of-policy/>], accessed on 22 July 2019.

Kpadeh, Evelyn, Mugabi, Isaac, “Liberia's frustration with President Weah spills onto the streets”, *DW*, June 2019, available online at [<https://www.dw.com/en/liberias-frustration-with-president-weah-spills-onto-the-streets/a-4910659>], last accessed on 13 August 2019.

Nyanfore II, Dagbayonoh Kiah, “Liberia: Analysis of the Planned June 7 Protest in Liberia - a Look At Power Struggle in Liberia and the Elements of Fear”, *New Dawn*, June 2019, available online at [<https://allafrica.com/stories/201906100315.html>], last accessed on 13 August 2019.

Paye-Layleh, Jonathan, “Anti-George Weah protesters arrested in Liberia”, *BBC Africa*, July 2019, available online at [<https://www.bbc.com/news/topics/c77jz3md70rt/liberia>], last accessed on 13 August 2019.

Thomas, Abdul Rashid, Rioting at Sierra Leone’s opposition APC office as party loses election petitions, *Sierra Leone Telegraph*, May 2019, available online at [<https://www.thesierraleonetelegraph.com/rioting-at-sierra-leones-opposition-apc-office-as-party-loses-election-petitions/>], accessed on 6 August 2019.

Torchia, Christopher, “Ebola perceptions: Disease ravages small part of Africa, but whole continent seen as affected”, *The Canadian Press*, October 2014, accessed online at [<http://web.bcueluj.ro:2048/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=url,ip,cookie,uid&db=bwh&AN=MYO123318198914&site=eds-live>] in November 2014;

Torchia, Christopher, “Ebola: Africa's image takes a hit”, *AP Top News Package*, October 2014, accessed online at [<http://web.bcueluj.ro:2048/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=url,ip,cookie,uid&db=bwh&AN=AP21bd433b7c0f4202b0ffeafc79619212&site=eds-live>] in November 2014.

Worzi, Alvin, “Liberia: CoP Releases Final Petition, Gives Govt One Month to Respond”, *Daily Observer*, available online at [<https://allafrica.com/stories/201906100219.html>], last accessed on 13 August 2019.

Yates, David A. “Liberia: Three CSOs Want Liberia's Peace Sustained”, *Daily Observer*, June 2019, available online at [<https://allafrica.com/stories/201906060353.html>], last accessed on 13 August 2019.

Site-uri web/pagini de Facebook

***, *The Sierra Leone Civic Space Manifesto*, p. 2, available online at [<https://www.amnesty.org/en/documents/afr51/7593/2017/en/>], accessed on 30 July 2019.

[<http://www5.worldbank.org/mdgs/>], accessed on 28 November 2018.

[<https://datacatalog.worldbank.org/dataset/africa-development-indicators>], accessed on 3 December 2018.

[<https://www.eiu.com/home.aspx>], accessed on 2 April 2017.

Center for Transparency and Accountability in Liberia (CENTAL) Facebook Page, available online at [https://www.facebook.com/pg/tiliberia/about/?ref=page_internal], last accessed on 15 August 2019.

Central Intelligence Agency, *The World Factbook*, available online at [<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sl.html>], accessed on 28 July 2017.

CGG website, available online at [<http://cggsi.org/about-us/>], accessed on 30 July 2019.

CIVICUS Monitor, Sierra Leone Country Page, *7 March 2018 Elections: CSOs Urge Political Parties to Sign Civic Space Manifesto*, March 2018, available online at [<https://monitor.civicus.org/newsfeed/2018/03/07/coalition-csos-urges-political-parties-sign-sierra-leone-civic-space-manifesto/>], accessed on 22 July 2019.

Fund for Peace (2006), *Fragile States Index*, available online at [<http://fundforpeace.org/fsi/data/>], accessed on 25 February 2019.

Global Democracy Ranking, available online at [<http://democracyranking.org/wordpress/>], accessed on 11 April 2017.

Institute for Research and Democratic Development (IREDD) webpage, available online at [<http://iredd-lr.org/who-we-are/>], last accessed on 15 August 2015.

MFDPA, NGO unit, available online at [<https://www.mfdp.gov.lr/index.php/budget-planning/assistant-min-regional-sectoral/ngo-unit>], accessed on 21 June 2019.

NAYMOTE Partners for Democratic Development webpage, available online at [<http://naymote.com/legislative-engagement/>], last accessed on 15 August 2019.

OSIWA website, available online at [<http://www.osiwa.org/about-us/what-we-do/>], accessed on 30 July 2019.

SDI Facebook Page, available online at [https://www.facebook.com/pg/sfdisl/about/?ref=page_internal], accessed on 6 August 2019.

The International Center for Not-for-Profit Law, *Civic Freedom Monitor: Sierra Leone*, available online at [<http://www.icnl.org/research/monitor/sierraleone.html>], accessed on 28 May 2019.

The Polity Project, available online at [<http://www.systemicpeace.org/polityproject.html>], accessed on 10 April 2017.

UNDP, [<http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi>], accessed on 25 November 2018.

United Nations, *Sustainable Development Goals: 17 Goals to Transform our World*, available online at [<https://www.un.org/sustainabledevelopment/>], accessed on 22 November 2018.

USAID Sierra Leone, available online at [<http://www.usaid.gov/sierra-leone>], accessed on 18 June 2015 and 25 March 2019.

World Bank, Africa Development Report series, available online at [<https://datacatalog.worldbank.org/dataset/africa-development-indicators>], accessed on 3 December 2018.

World Bank, The Worldwide Governance Indicators (WGI) project, 1996-2015, available online at [<http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>], accessed on 20 March 2017.

World Movement for Democracy, *Sierra Leone*, available online at [<https://www.movedemocracy.org/case-studies/sierra-leone>], accessed on 19 July 2019.